

Intian talouden täyskäännös – suojatusta kotimaisuudesta avoimeen ylikansallisuuteen 1

Arun Kumar

Julkaistu kirjassa Talous ja demokratia - Ratkaisuja Suomesta ja muualta maailmasta. Hakkarainen, Airaksinen, Selin (toim.) LIKE 2005.

Kriisin seurauksena Intia alkoi vuonna 1991 avata uudelleen² talouttaan muulle maailmalle. Maata vaivasi tuolloin vaihtotaseen ja budjetin alijäämä, työttömyys ja inflaatio. Pahimmillaan näytti siltä, ettei Intia pystyisi suoriutumaan kansainvälisistä maksuvelvoitteistaan. Heikkojen kaupanäkymien lisäksi intialaiset ja ulkointilaiset liikemiehet syvensivät kriisiä siirtämällä intialaista pääomaa ulkomaisille tileille ja keinottelemalla rupian arvolla³.

Globalisaation kannattajien mukaan ulkomainen pääoma on keskeistä teknologian ja talouden kehittämisessä. Globaalin pääoman kokoa ja vaikutusta voidaan arvioida siihen liittyvillä päivittäisten tapahtumien suuruudella: 500 miljardia dollaria 1990-luvun alussa eli 133 prosenttia koko Etelä-Aasian bruttokansantuotteesta (BKT). Globaalia taloutta hallitsevista ylikansallisista yhtiöistä 90 prosenttia on kotoisin teollisuusmaista. Niiden vaikutusvallassa olevat Maailman kauppajärjestö (WTO), Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) ja Maailmanpankki neuvovat aina vaihtotaseen vajeesta kärsiviä maita avaamaan talouttaan. Intiakin on avautunut globaalin pääoman painostuksesta, tosin ulkomaisen pääoman perusta on ollut täällä jo kauan olemassa. Itä-Intian kauppakomppania lienee ensimmäinen ylikansallinen yhtiö, joita vuoteen 1990 mennessä oli Intiassa jo 900. Uuden uusliberalistisen talouspolitiikan myötä ylikansallisten yhtiöiden toiminnassa on kuitenkin alkanut aivan uusi luku.

Pääoman mukana saapuvat myös yhteiskunnalliset, poliittiset ja taloudelliset suhteet, kulutusyhteiskunnan ja kehityksen suuntaukset ja vaikutukset muotiin, taiteeseen ja kulttuuriin. Uuden pääoman tulo vaikuttaa myös perheeseen, ympäristöön ja yksilön käsitykseen menestyksestä. Tällainen vaikutus voi merkitä sinänsä kannatettavaa kansojen välistä vuorovaikutusta, mutta se ei kuitenkaan saisi olla yksisuuntaista, niin kuin se parhaillaan suuressa osassa kehitysmaita on. Globalisaatio pistää kehitysmaat kilpailemaan keskenään globaalin pääoman osuuksista. Ne antavat ylikansallisille yhtiöille huomattavia myönnytyksiä ja vahvistavat siten entisestään kehittyneiden maiden taloudellista asemaa.

Kuinka vallitseva tilanne vaikuttaa Intian teollisuuteen? Itse teollisuuspolitiikan lisäksi siihen vaikuttavat myös muun muassa rahoitus- ja kauppapolitiikka, työlainsäädäntö ja Intian uusi talouspolitiikka. Ylikansallisten yhtiöidenkin vaikutus on moninainen. Se ulottuu kilpailuun, rahoituksen ja teknologian saantiin, työmarkkinoihin, tuloerojen kasvamiseen ja tulojen epävarmuuteen. Intian teollisuuden nykytilan ymmärtämiseksi on analysoitava paitsi teollisuuspoliittisia kysymyksiä myös maan uutta talouspolitiikkaa kokonaisuudessaan.

Ylikansallisten tulon helpottamiseksi Intia on löysännyt valuuttalakiaan ja lähes poistanut osinkojen kotiuttamiseen ja yhtiöiden intialaistamiseen liittyvät säännökset. Intia on ajanut suunnitelmataloutta alas markkinoiden toimivuuden turvaamiseksi ja tarjonnut yrityssectorille, ylimmille tuloluokille ja osakemarkkinoiden investoinneille verohelpotuksia ja lisäksi ulkomaisille investoinneille erityismyönnytyksiä. Se on myös laskenut tulleja ja vapauttanut varoja yksityiselle sektorille. Työvoiman rajoittamiseksi irtisanotuille ihmisille on tarjottu kultainen kädenpuristus ja toisia on kannustettu vapaaehtoiselle eläkkeelle.

Teollisuuden toimintaolosuhteet eivät ole koskaan olleet Intiassa näin hyvät, mutta tuloksena on kuitenkin epävarmuus. Teollisuuden kasvu sukelsi vuosina 1991–94 alemmaksi kuin kertaakaan vuosien 1979–80 jälkeen, noustakseen ensin kahden vuoden ajan historian korkeimmalle tasolle ja laskeakseen taas vuosina 1996–97. Teollisuuden olosuhteiden ja tuloksen välisen ristiriidan ratkaisemiseksi on ymmärrettävä uuden talouspolitiikan vaikuttavan Intian teollisuuden moniin erilaisiin toimijoihin eri tavalla – talouden virallisella ja epävirallisella sektorilla.

Uuden talouspolitiikan ja sen seurausten ymmärtämiseksi on analysoitava Intian teollisuuden tilaa ennen uutta politiikkaa. Tilastotietojen epätarkkuuksista huolimatta Intian teollisuuden keskimääräinen kasvu oli noin 6,6 prosenttia vuosina 1980-81 ja 1990-91. Tähän oltiin kuitenkin tyytymättömiä, sillä Itä-Aasian tiikerien Japanin ja Kiinan teollisuuden kasvu oli sitäkin parempaa, kuten myös niiden teollisuustuotteiden vienti ja teknologinen kehitys. Uuden talouspolitiikan kannattajien mukaan Intian hidas kasvu on seurausta maan teollisuudelle asetetuista säädöksistä, vientipessimismistä, työvoiman tehottomuudesta ja teknologian matalasta tasosta. He pitävät hallituksen ohjailua ongelmien ytimenä, oikea ratkaisu olisi valtion roolin vähentäminen ja teollisuuden tukeminen. Protektionistiset maksut ja kiintiöt ovat heidän mukaansa tehneet Intian teollisuudesta velton, ja erilaiset lait puolestaan ovat rajoittaneet kasvusuuntautuneiden yhtiöiden toimintaa.

Miksi yksityinen sektori ei sitten laajentunut niin sanotuille vapaille kansainvälisille markkinoille, vaikka tukitoimiakin oli tarjolla? Intian suuryhtiöt ja ylikansalliset yhtiöt olisivat halutessaan voineet suuntautua vahvemmin ulkomaille. Intiassahan ne laajenivat lähes kaikkialle⁴ ja lisäviennillä ne olisivat kasvaneet vieläkin enemmän. Niillä väitetään kuitenkin olleen liian hyvät oltavat kotimaisilla markkinoilla. Uusi talouspolitiikka uskoo kuitenkin kovasti kansallisiin ja ylikansallisiin suuryhtiöihin. Tekisikö globalisaatio niistä dynaamisia?

"Tehokkuus" ja työvoima

Tehokkuus on uusi iskusana. Kaikkien mielestä Intiasta toki pitäisikin tehdä tehokkaampi, mutta tehokkuuden sisältö nähdään eri tavoin. Tehokkuutta voisi olla hyvinvoinnin turvaaminen kaikille mahdollisimman pienillä kustannuksilla. Tällainen tehokkuus perustuu tulonjakoon, voimavarojen parhaaseen käyttöön, toimivaan hallintoon ja tarpeellista tavaraa tuottavaan teollisuuteen. Nämä kuitenkin loistavat poissaolollaan. Uuden talouspolitiikan kannattajat väittävät, että nykyinen tulonjako on hyväksyttävä ja että yksilöiden on sallittava maksimoida hyvinvointinsa. Heidän ainoa politiikkansa on lopettaa politiikka ja antaa nykyisen tulon- ja vallanjaon määrittämien markkinoiden toimia omalla painollaan. Mikäli rikkaiden teollisuusmaiden (G7) väitteet talouden avaamisen kaikkinaisesta kannattavuudesta todellakin pitäisivät paikkansa, niiden itsensä olettaisi avaavan omat markkinansa – ne kuitenkin toimivat vain muiden maiden markkinoiden avaamiseksi. Esimerkiksi Yhdysvallat on usein uhannut kauppakumppaneitaan kauppasodalla, elleivät nämä rajoita vientiään. Itse se ei ole ollut valmis avaamaan markkinoitaan.

Jotkut väittävät työvoiman kurinalaisuuden puutteen, korkeiden palkkojen ja liikatyövoiman osaltaan vaikuttavan Intian teollisuuden tehottomuuteen. Intiassa varmasti onkin liikaa työvoimaa, mutta palkkakustannus on yleensä muita maita alhaisempi. Palkkojen ja bonusten osuus kokonaiskustannuksista on laskenut 1970-luvun alusta saakka⁵. Korkeita palkkoja osoittavat tilastot antavat erheellistä tietoa, sillä niissä on huomioitu vain joidenkin sektoreiden palkat. Ajit⁶ osoittaa työn tuottavuuden kasvaneen ja pääoman tuottavuuden laskeneen virallisessa teollisuustuotannossa 1970- ja 1980-luvuilla. Kustannusrakenteen perusteella työvoiman vähentäminen tuskin tehostaa Intian teollisuutta – jotain muuta olisi tehtävä. Harmaa talous olisi saatava kuriin ja johtamistapaa olisi muutettava. Itse asiassa tehottomuuden syynä saattaa olla nimenomaan pääoma eikä työvoima. Pääoman ajautuessa korrupioon ja muihin väärinkäytöksiin, työvoima on vastannut muun muassa tehottomuudellaan.

Ylikansalliset yhtiöt, globalisaatio ja intialainen teollisuus

Uuden talouspolitiikan kannattajat toivovat talouden globalisaation karsivan monet Intian teollisuuden heikkouksista. He uskovat ylikansallisten yhtiöiden tuovan mukanaan edistynyttä teknologiaa ja parempaa johtajuutta, ottavan keskeisen roolin uusien tuotteiden luomisessa ja kilpailun edistämässä ja tarjoavan kuluttajille suuremmat valinnanmahdollisuudet ja halvemmat hinnat. Suuria toiveita liittyy myös viennin edistämiseen ja maksutasevajeen korjaamiseen. Ylikansallisten yhtiöiden voi kuitenkin olettaa toimivan omien etujensa mukaan. Onko Intian teollisuuden edistäminen niiden etu? Miksi ihmeessä ylikansalliset yhtiöt auttaisivat intialaista pääomaa, erityisesti kun niille itselle on jo annettu helppo pääsy Intian markkinoille? Intian julkisella ja yksityisellä sektorilla on rajallinen kyky omaksua ja kehittää teknologiaa. Siksi onkin epätodennäköistä, että merkittävää tuotekehittelyä tapahtuisi, vaikka teknologiaa olisikin saatavilla. Japanilais-intialainen Maruti-yhtiö suunnittelee vielä 15 vuoden jälkeen autot Japanissa ja kuorma-autoyhtiö TELCO (Tata Electric and Locomotive Company) ei ole onnistunut kehittämään intialaista rekkaa 30 vuoteen, vaikka se on tehnyt yhteistyötä muun muassa Daimler-Benzin kanssa.

Ylikansalliset yhtiöt saattavat tuoda maahan nykyaikaista yritystoimintaa tai mainontaa, mutta kaiken kaikkiaan niiden tulo kuitenkin johtaa työllisyyden alenemiseen, kulutusyhteiskuntaan, epätasa-arvoon ja kulttuurisiin muutoksiin. Pääasiassa merkkituotteisiin keskittyvät ylikansalliset yhtiöt laajentavat hyväosaisille suunnattua tuotevalikoimaa, jopa päivittäistavaroissa, kuten kosmetiikassa, puhdistusaineissa ja saippuoissa. Virvoitusjuomat, macdonaldsit ja Kentucky Fried Chicken -ketju saattavat olla tavallisille ihmisille suunnattuja teollisuusmaissa, mutta Intiassa vain hyväosaisilla on varaa niihin. Kodinkoneet ja autot ovat selvästi vain varakkaille. Intian markkinoille ei siis välttämättä syntyisi kulttuhintoja laskevaa kilpailua. Lisäksi ylikansallisten yritysten valmistamien tuotteiden raju mainonta edistää kulutusyhteiskuntaa siihen liittyvine ongelmineen.

Intian globaali pienuus

Intian talouden on väitetty olevan kypsä ottamaan kansainvälisen kilpailun vastaan. Maan painoarvo on kuitenkin maailmanlajuisessa vertailussa niin bruttokansantuotteen, investointien, tieteen ja teknologian kuin viennin ja tuonninkin suhteen mitätön. Intia tuskin voi myöskään vaikuttaa kansainvälisiin talouspäätöksiin, koska on vapaaehtoisesti luopunut ainoasta valttikortistaan eli sen omille markkinoille pääsystä – Intia joutuu siten

globalisoitumaan teollisuusmaiden ehdoilla. Suurin osa kansainvälisen pääoman piiriin 1970- ja 1980-luvulla tulleista kehitysmaista on maksanut taloutensa avaamisesta raskaan hinnan. Muun muassa YK:n kauppaa ja kehityskonferenssin (UNCTAD), YK:n lastenjärjestön (UNICEF) ja Kansainvälisen työjärjestön (ILO) mukaan rahavirtojen siirtyminen Etelästä Pohjoiseen kiihtyy.

Uuden talouspoliittisen logiikan mukaan talouden toimijat tekevät sitä, mikä niille itselleen on parasta. Tämä näkymätön käsi toimii sitten koko yhteiskunnan parhaaksi. Miksi ylikansalliset yhtiöt ja G7 eivät sitten toimisi omaksi parhaakseen? Nehän tietävät, että Intia on heikko ja valmis myönnetyksiin. Miksi ne olisivat kiinnostuneita molempia osapuolia hyödyttävästä asetelmasta Intian kanssa, kun ne saavat enemmän irti nykyisestä tilanteesta? Niiden ja Intian edut eivät ole samat⁷.

Vetääkö vienti?

Intian kehittäminen vientimaaksi vaatisi tuntuvaa viennin lisäystä joillakin aloilla, mikä puolestaan merkitsisi kasvavaa kansainvälistä kilpailua. Vuodesta 1991 lähtien vain kahdeksan prosenttia suunnitelluista investoinneista suuntautuu vientituotantoon, ulkomaista pääomaa niissä on mukana vain 12 prosentissa. Ylikansalliset yhtiöt eivät siis suinkaan ole kiinnostuneita edistämään Intian nettovientiä, niitä kiinnostavat Intian markkinat. Ylikansallisten yhtiöiden strategia on maksimoida voittojaan maailmanlaajuisesti, ei pelkästään tytäryhtiön osalta. Vientiyhteistyön sijaan ne mieluummin tuovat Intiaan tuotteita tai kokoavat niitä siellä.

Intian suuryhtiöt eivät voi kasvattaa vientiään, jollei niiden tuotteita päästetä ulkomaisille markkinoille. Mikäli Intian liike-elämä ei kykene vastaamaan ylikansallisten yhtiöiden kilpailuun kotimarkkinoillaan, niin tuskin ne kykenevät siihen kansainvälisestikään. Lisäksi useimmissa ulkomaisissa – pääomaan, teknologiaan tai rahoitukseen liittyvissä – yhteistyösopimuksissa on vientirajoituksia. Vuoden 1991 jälkeen yhteistyön ehdot ovat tulleet intialiaisille yhtiöille entistä tiukemmiksi. On selvää, että intialaisten halvalla työvoimalla tuotettujen tuotteiden tulva muodostaisi uhan ylikansallisten yhtiöiden maailmanlaajuisille tuotoille. 90 prosenttia suorista ulkomaisista investoinneista Intiaan keskittyykin yhdeksälle teollisuusalalle, jotka joko edustavat keskitason teknologiaa tai eivät ole lainkaan viennin kanssa tekemisissä, kuten telekommunikaatio ja palvelut.

Viedäänkö maataloutta?

Nettoviennin lisääminen on uudessa talouspolitiikassa keskeistä, niin vaihtotaseen vajeen alentamiseksi kuin maan riippuvuuden vähentämiseksi ulkomaisista lainanantajista. Vientitulot antaisivat maalle myös mahdollisuuden ulkomaisen velan ja sen korkojen lyhentämiseen. Nettoviennin lisäys loisi uutta kysyntää ja auttaisi siten Intian taloutta toipumaan taantumasta. Viennin mahdollisuudet riippuvat kuitenkin suurelta osin maailmanmarkkinoita hallitsevista ylikansallisista yhtiöistä ja muiden maiden halukkuudesta avata markkinoitaan. Meillä voisi esimerkiksi olla vilkkaampaa kauppaa naapurimme, Etelä-Aasian yhteistyöjärjestön (South Asian Association for Regional Cooperation, SAARC) jäsenmaiden ja Kiinan kanssa. Jokainen SAARC-maa kuitenkin estää toisten pääsyä markkinoilleen, ja Kiinankin kanssa keskinäinen markkinoille pääsy on rajoitettu. Markkinatilanne ei siis tarjoa vientivetoiselle kasvulle valoisia näkymiä. Lisäksi Intian tuotantokustannuksetkin ovat halvasta työvoimasta huolimatta korkeat, uuden talouspolitiikan puitteissa ei sallita tukiaisia ja tuotteiden laatu on teknologisista syistä heikkoa.

Miten olisi maatalous- ja muiden vastaavien perinteisten tuotteiden viennin lisäys? Intian maataloustuotteiden viennin olisi pitänyt kasvaa jyrkästi niin rupian devalvoinnin kuin uuden talouspolitiikan vientirajoitusten vähentämisen vuoksi. Maataloustuotteiden kansainvälistä kauppaa hallitsee kuitenkin muutama ylikansallinen yhtiö. Vaikka Intian elintarvikeala kasvaisi ja suuntautuisi vientiin, niin sen olisi vaikea päästä markkinoille. Intiaan sijoittavat ylikansalliset yhtiötkään eivät ole alasta kiinnostuneita, joten yhteistyön aloittamiseksi Intian olisi annettava niille entistä enemmän myönnytyksiä. Ehkä tämä politiikka oli syynä siihen, että tultuaan Intian markkinoille vuonna 1988 Pepsi lupasi lisätä Intian maataloustuotteiden vientiä. Pepsi ei kuitenkaan toteuttanut lupastaan ja vuoden 1991 jälkeen se on vaatinut vapautusta tästä lupauksesta, koska Coca-Colankaan ei tarvitse viedä mitään maasta.

Intian menestyminen maatalousviennissä aiheuttaisi vahinkoa sen kilpailijoille, näin on jo käynyt muun muassa teen, kahvin, sokerin ja cashew-pähkinöiden kanssa. Intialaiset viljelijät hyötyisivät vain vähän, sillä perustuotteiden kansainväliset hinnat todennäköisesti putoaisivat ja toisaalta niiden pitäisi antaa suuri osa pienentyneistä voitoistaan ylikansallisille yhtiöille. Intian maatalous olisi siten alttiina kansainvälisen kysynnän heilahteluille, mikä puolestaan vaikuttaisi vahingollisesti maan ruokaturvaan. Intialaiset viljelijät saattaisivat käyttää parhaat maansa vientikasvien kasvattamiseen ja vähentää paikallisen ruokaviljan viljely-alaa. Uuden talouspolitiikan puitteissa suunnitellaan lainmuutosta suurten plantaasien sallimiseksi. Tällä olisi vahingolliset seuraukset maaseudun köyhille ja teollistamiselle.

Yksittäisen maan voi toki kannattaa lisätä vientiään, mutta sen ei kannatta olla pelkästään viennistä riippuvainen. Kaikkien maailman maiden ei edes ole mahdollista saavuttaa viennin ylijäämää yhtä aikaa – joillakin on oltava myös alijäämä. Kehitysmaiden pyrkiessä ylijäämään samanaikaisesti, vientihinnat putoavat ja kauppaehdot muuttuvat yhä enemmän kehitysmaita vastaan. Niiden kauppatase ei parane ja velanmaksukyky heikentyy.

Vanha jako perinteisiin, muun muassa maataloustuotteisiin ja teollisuustuotteisiin ei ole enää nykytilanteessa toimiva, ovathan Intiankin vientituotteet nyt suurelta osin teollisuustuotteita. Ero pitäisikin tehdä kehittyneellä, keskinkertaisella tai heikolla teknologialla tuotettujen tuotteiden välillä. Ennen erotettiin teollisuustuotteet ja raaka-aineet, nyt jako tehdään teollisuusmaiden ja muiden maiden teollisuustuotteiden välillä. Teknologia ja tekijänoikeudet ovat nyt keskeisiä.

WTO ja teknologia – kehitysmaiden painajainen

Teollisuusmaat eivät yleensä jaa muiden kanssa korkean teknologian osaamistaan, kuten kokemukset edistyneimmistä tietokoneista, raketeista ja aikaisemmin ydinteknologiasta osoittavat. GATT-neuvottelujen Uruguayn kierros näytti aikanaan G7-maiden haluavan pitää teknologiamonopolinsa, vaikka samalla ne puhuvat vapaakaupasta päästäkseen muiden maiden markkinoille. Myös ylikansalliset yhtiöt kontrolloivat tarkasti teknologiaansa, ja WTO on entisestään vahvistanut niiden asemaa. Mikäli Intialla olisi mahdollisuus saada kansainvälistä teknologiaa haltuunsa, se voisi uhata ylikansallisten yhtiöiden valtaa maailmanmarkkinoilla.

Suunnitellun tekijänoikeushallinnon vahingollisimpia vaikutuksia kehitysmailla on niiden tutkimuksen ja tuotekehittelyn taantuminen. Tällainen suuntaus estää niitä saavuttamasta teollisuusmaita ja luo pysyvää riippuvuutta. Nykyiselläänkin investoiminen edistyneeseen teknologiaan on niin vaikeaa ja kallista, ettei suurin osa kehitysmaista selviydy tällaisesta toiminnasta yksin. Intia on tähän mennessä sentään pystynyt edes haastamaan teollisuusmaita investoimalla tutkimukseen ja tuotekehittelyyn, vaikka maa on ollutkin paljon

edelläkävijöitään jäljessä niin rakettitekniikassa, ydin- ja lentokoneteknologiassa, elektroniikassa, plasmafuusiossa, tietokoneohjelmissa kuin biotekniikassakin. Tällaisestakin toiminnasta saattaa kuitenkin tulla historiaa uuden tekijänoikeushallinnon myötä. Jatkossa ei ehkä enää voida käyttää eri prosesseja tietyn lopputuotteen tuottamiseksi. Kehityksen hidastelijoiden pitäisi siten työstää aivan uusia tuoteideoita, joita ei ehkä edes kannata tutkia.

Kansainvälinen työnjako uusiksi: saasteteollisuus kehitysmaihin

Globalisaatioon kuuluu suhteellisen edun mukainen kansainvälinen työnjako ja erikoistuminen. Investointien rakenne on muuttunut jyrkästi vuoden 1991 jälkeen, ja nykyisin 65 prosenttia kaikista suunnitelluista investoinneista suuntautuu viidelle, pääasiassa paljon saastuttavalle teollisuuden alalle, kemikaali-, metalli-, tekstiili-, sementti- ja kipsi- sekä sellu- ja paperiteollisuuteen. Epäileville kehitysmailla kerrotaan kehityksen olevan tärkeämpää kuin saastumisesta huolehtiminen. Lisäksi halvan ja ammattitaidottoman työvoiman vuoksi niillä pitäisi olla suhteellinen etu maatalous- ja keskitason teknologian tuotteissa. Näiden oletusten mukaan Intian pitäisi siis keskittää voimansa maatalouteen, keskinkertaiseen teknologiaan ja saastuttaviin teollisuudenaloihin!

Saastuminen on yhteiskunnan näkymätön kulu, jonka ihmiset maksavat. Entinen Maailmanpankin talousneuvonantaja Larry Summers esitti tämän logiikan julmasti väittämällä, että saastuttava teollisuus pitäisi siirtää kehitysmaihin, sillä on edullisinta antaa ihmisten kuolla sairauksiin siellä kuin teollisuusmaissa⁹. Lisäksi ympäristöstandardeja madalletaan investointien houkuttelemiseksi¹⁰. Intian pitäisi olla varuillaan haaliessaan ulkomaista pääomaa ja teknologiaa. Mikäli saastuttavat teknologiat ja tuotanto siirretään kehitysmaihin, niiden hinnat pidetään alhaalla kilpailuttamalla kehitysmaita keskenään. Teollisuusmaihin keskittyvän korkean teknologian ja puhtaan tuotannon hinnat sen sijaan voidaan pitää korkealla teknologiamonopolin avulla.

Ylikansalliset yhtiöt muuttavat teollisuutta

Kehitysmaahan tullessaan ylikansalliset yhtiöt yrittävät vallata markkinat poistamalla kilpailun ja vakiinnuttamalla asemansa. Ne perustavat omia brandeja ja ostavat aikaisempia brandeja tai kokonaisia yhtiöitä pois markkinoilta. Intian suurimmatkin yhtiöt ovat liian pieniä kuromaan kiinni ylikansallisen yhtiöiden rahoitus- ja teknologiaetumatkaa, intialaiset yhtiöt eivät pärjää tuotantomäärissä eivätkä mainonnassa. Kumarin mukaan Intian markkinoille tullaan perustamalla ylikansallisten yhtiöiden brandeja ja/tai hankkimalla määräysvaltaa kiinnostavista yhtiöistä. Lhar-Pepsistä tuli Pepsi, Coca-Cola osti markkinajohtajan – Parlella oli 60 prosenttia markkinoista – brandien nimet. Saippuamarkkinoilla Godrej taistelee entistä yhteistyökumppaniaan Proctor & Gamblea vastaan, ja Hindustan Levers (Unilever) osti TOMOCO-pesuaineyhtiön (Tata Oil Mill Company). Monissa yhteisyrityksissä, kuten DCM-Daewoossa, Kintec-Hondassa ja Maruti-Suzukissa intialaisten kumppaneiden on pitänyt luopua vallasta.¹¹

Ennen itsenäisyyttään Intia oli matalien tullien avoin talous, mikä hävitti monet intialaiset yhtiöt 1800-luvulla. Maan teollisuus ja talous taantuivat brittihallinnon aikana 1900-luvun alussa, mutta niitä elvytettiin maailmansotien aikana brittihallitsijan tarpeita palvelemaan. Esimerkiksi sokeriteollisuudessa tullit kasvattivat tuotantoa nopeasti. Ajat ovat toki muuttuneet, mutta Intian historia ei tee oloa levolliseksi, vaan laittaa epäilemään kriitikköiden globalisaation mallia.

Ylikansalliset yhtiöt ja yksityistäminen

Talouden yksityistämisessä on kaksi keskeistä toimintaa – julkisen sektorin oma pääoma vedetään pois valtionyhtiöistä ja yksityiset yritykset tarjoavat julkisia palveluja. Pääomasijoitusten lopettaminen on poliittinen kysymys, joka pohjautuu sille ajatukselle, että valtio vetäytyy taloudellisesta toiminnasta edistääkseen markkinoiden laajentumista. Ihmiset reagoivat tätä vetäytymistä seuraavaan julkisten palvelujen – kuten juomavesi, sähkö, terveydenhuolto tai koulutus – huononemiseen ja vaativat parempia palveluja, vaikka sitten yksityisiä. Ylikansalliset yhtiöt ovat kiinnostuneita molemmista yksityistämisen ulottuvuuksista.

Uuden talouspolitiikan kannattajat pitävät Intian julkista sektoria talouden riippakivenä, ja esittävät budjettialijäämän johtuvan julkisen sektorin tuhlauksesta. He väittävät, että valtionyhtiöiden osakkeiden myyminen lisää tehokkuutta ja ratkaisee budjettivajeen ongelman. Intian valtio on kuitenkin myynyt osakkeita odotettua hitaammin sekä poliittisen vastustuksen että pörssin jatkuvan kriisin vuoksi. Lisäksi intialaista pääomaa ei ole riittävästi ostamaan valtionyhtiöiden osakkeita.

Ylikansalliset yhtiöt ovat harkinneet tuottavien valtionyhtiöiden ostamista. Siemens ja ABB ovat olleet kiinnostuneita BHEL-sähköyhtiöstä, joka on Intian kannattavin yhtiö. Valtion yhtiöistä voidaan yksityistämällä tehdä ylikansallisten yhtiöiden tytäryhtiöitä. Yksityistämisen ensimmäisen kierros käytiin vuonna 1992, jolloin ylikansalliset yhtiöt ja niiden agentit myivät ostamia yhtiöitä edelleen eteenpäin. Intian pääomamarkkinoilla ei ole varaa ostaa merkittäviä osuuksia Intian suurimpien yhtiöiden – kuten BHEL, Indian Oil, öljy- ja kaasuyhtiö ONGC (Oil and Natural Gas Corporation) ja teräsyhtiö SAIL (Steel Authority of India Limited) – pääomasta. Ylikansallisilla yhtiöillä on varaa, mutta ne eivät todennäköisesti sijoita valtionyhtiöihin, elleivät saa niissä määräysvaltaa. Valtionyhtiöiden määräysvallan voi saada jopa viiden prosentin pääomalla mikäli suurin osakkeenomistaja, yleensä siis valtio, suostuu.

Ylikansallinen yhtiö voi hoitaa julkisen sektorin tehtävää hyvin ja tuoda mukanaan esimerkiksi uutta teknologiaa. Näin ei kuitenkaan väistämättä käy. Maailmanlaajuisten voittojensa maksimoimiseksi ylikansallinen yhtiö voi käyttää uutta yritystään omien markkinoidensa laajentamiseen Intiassa. Se saattaa sulkea intialaisen yrityksen kilpailun estämiseksi tai laittaa tehtaan myymään tuotteensa kotimaassaan vain pienellä voitolla. Myöhemmin ylikansallinen yhtiö ehkä ilmoittaa, että sen on pakko sulkea tehdas kannattamattomana tai intialaisen työvoiman vähäisen tuottavuuden vuoksi. Tämä voi hyvinkin lisätä ulkomaisen valuutan maastapakoa.

Suurin osa epäterveiksi kutsutuista valtionyhtiöistä ei välttämättä ole huonossa varallisuustilanteessa. Ne voidaan saada kannattaviksi, jos Intian valtio revalvoi eli nostaa rupian arvoa ulkomaisiin valuuttoihin verrattuna ja muuttaa osan valtion lainoista pääomaksi. Riittävän peruspääoman turvin yhtiöt voivat kerätä markkinoilta lisää toimintapääomaa ja elvyttää yrityksen. Valtion kannattaa hoitaa yhtiöt kuntoon vaikka se yksityistäisikin ne, koska se saa siten korkeamman hinnan pääomistaan. Uuden talouspolitiikan toteuttajat eivät kuitenkaan ole valitettavasti tarttuneet näihin ongelmiin. Julkisen sektorin satunnainen yksityistäminen tulee kansakunnalle kalliiksi. Tandonin analyysin mukaan yksityistämisen vaikutukset eivät ole olleet kovin hyviä¹². Yksityistäminen ei ole yleislääke huonoon taloustilanteeseen, johon myös markkinoiden tila keskeisesti vaikuttaa. Intialaisella pääomalla tai valtiolla ei ole selvää linjaa suhteessa valtionyhtiöihin. Toisaalta ne tavoittelevat pääomien pois vetämistä valtionyhtiöistä ja toisaalta ne pyrkivät kasvattamaan

valtionyhtiöiden tuotannon kokoa kysynnän lisäämiseksi.

Globalisaatio ja rahoitus

Talouden avaamista luonnollisesti seuraa myös maan rahoitusmarkkinoiden avaaminen. Ulkomainen pääoma ei halua olla sidoksissa Intian talouteen. Turvataksaan maailmanlaajuisten voittojen maksimoinnin se haluaa tulla ja mennä vapaasti. Kun ulkomainen pääoma investoi esimerkiksi teollisuuteen, se saattaa listautua pörssiin ja kerätä lisää varoja osakemarkkinoilta, ja haluaa siten omien osakkeidensa arvon nousevan. Sisään tuleva ulkomainen pääoma voikin nostaa näiden osakkeiden arvoa. Suorien ja välillisten ulkomaisten investointien liikkeet ovat siis yhteydessä toisiinsa. Lisäksi monet ylikansalliset yhtiöt ovat aktiivisia sijoittajia kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla, niin voittojen vuoksi kuin kattaakseen muun muassa valuutan ja osakkeiden hinnanvaihtelujen riskejä¹³.

Suorien ja välillisten investointien yhteyttä voi seurata myös valuuttakeinottelusta, kuten nähtiin Aasian talouskriisissä Itä- ja Kaakkois-Aasiassa vuonna 1997 ja Intiassa 1995. Nykyään Kaakkois-Aasian, Japanin ja Etelä-Korean talouksia pidetään niin sanotun kaverikapitalismin vuoksi rahoituksellisesti epäterveinä. Tämä on kuitenkin virheellinen väite, onhan pankeilla ja teollisuudella aina ollut yhteys Euroopassa ja Yhdysvalloissakin. Todellinen ongelma on se, että epävakaa markkinat ovat alttiina keinottelulle ja että pitkäaikaisia investointeja on vaikea saada. Epävakaa markkinat aiheuttavat myös politiikan tehottomuutta ja vähentävät hallitusten kykyä ohjata taloutta ja ratkaista sen ongelmia¹⁴.

Ulkomainen pääoma reagoi hitaasti

Suorat ulkomaiset investoinnit ovat Intian tekemistä myönnytyksistä huolimatta vähäisiä. Luvan saaneista investoinneista on toteutunut vuoden 1991 jälkeen vain noin 21 prosenttia, esimerkiksi Kiinan 40 prosenttiin verrattuna Intia on pahasti jäljessä. Investointilupien määrän kasvu on hidastunut vuoden 1996 jälkeen, joten suhdeluku voi hetkellisesti nousta, ilman että se antaa pohjaa arvioida suorien ulkomaisten investointien tulevaa määrää. Ulkomaisille yrityksille tarjotaan alhaisia veroja, vastatakauksia, korkeita velan ja oman pääoman suhteita ja vapautuksia sosiaalisista velvoitteista. Ulkomaisilla pankeilla on lisäksi vain harvoja automatisointiin liittyviä rajoituksia ja vähän velvollisuuksia perustaa sivukonttoreita maaseudulle. Taloustilanteen epävarmuus hillitsee ylikansallisten yhtiöiden halukkuutta investoida, vaikea taloustilanne on myös yhteydessä vallitsevaan sosiaaliseen ja poliittiseen epävakauteen¹⁵. Ulkomaisista investoinneista 65 prosenttia keskittyy Intian kuuteen edistyneimpään osavaltioon, mikä entisestään syventää maan alueellista epätasapainoa.

Yhteenvetona voi sanoa, että ylikansallisten yhtiöiden suorien ulkomaisten investointien kritiikitön houkuttelu ei ole mistään näkökulmasta katsottuna oikeutettua. Tilanne on kuitenkin mutkikas: ylikansallisten yhtiöiden mittava maahan tulo tietää ongelmia, mutta Intian uuden talouspolitiikan aikana se, että ne eivät tule, voi tuottaa jopa sitäkin suurempia ongelmia.

Markkinat ja keskiluokka

Ylikansallisia yhtiöitä on houkutteltu Intiaan myös keskiluokan tarjoamalla suurilla markkinoilla. Keskiluokkaan kuuluu 280 miljoonaa ihmistä eli 27 prosenttia Intian 1,018 miljardin väkiluvusta vuonna 2001. Arvio keskiluokan markkinoista on kuitenkin väärä.

Keskiluokan ostovoima ei ole kokonsa veroinen¹⁶. Intialainen keskiluokka tavoittelee läntisen keskiluokan elintasoa, mutta sillä ei ole varaa ostaa suurinta osaa läntisille kuluttajille itsestään selvistä tuotteista. Mikäli väri-TV ja kaksipyöräinen moottoriajoneuvo ovat edellytys keskiluokkaan kuulumiselle, vuonna 1995 siihen kuului Intiassa 10 miljoonaa perhettä eli kuusi prosenttia väestöstä.

Ylikansalliset yhtiöt etsivät kuitenkin huoletta kuluttavia perheitä, joita Intiassa ovat nelipyöräisten ajoneuvojen omistajat, noin pari miljoonaa perhettä. Jotkut varakkaat eivät hanki autoa, ja jos sijoitetaan kolmasosa väri-TV:n ja kaksipyöräisen omistajista tähän ryhmään, niin ylikansallisten yhtiöiden tavoittelemaa keskiluokkaa olisi kolme prosenttia väestöstä – 5,3 miljoonaa perhettä, 27 miljoonaa ihmistä. Ryhmän keskiansio olisi alle miljoona rupiaa (noin 22 120 euroa) vuodessa, eikä ryhmään kuuluvien kestokulutushyödykkeiden kulutus vastaa rikkaiden maiden tasoa siksikään, että he sijoittavat mielellään kiinteistöihin. Loppuosa keskiluokasta, noin 200 miljoonaa ihmistä, saattaa muodostaa isohkot markkinat puhdistusaineille, saippuolle, hammastahnoille, halvoille soittolaitteille, jalostetulle ruualle, teelle, muovitarvikkeille – mutta ei merkkituotteille.

Intian poliittinen johto teki 1980-luvulla virheen sanoessaan, että kestokulutushyödykkeillä on laajat markkinat ja merkittävä rooli maan kasvutekijänä. Sekä Indira Gandhi vuonna 1982 että Rajiv Gandhi vuoden 1985 jälkeen yritti edistää kestokulutushyödykkeiden kysyntää. Alkuinnostuksen aikana kysyntään vastattiin tuonnilla ja tuontia korvaavalla tuotannolla, mutta markkinat kyllästettiin vuonna 1989. Kasvu tyrehtyi ja Intia ajautui kauppataseen vajeeseen.

Globalisaation puolustajat eivät erota tärkeää ja vähemmän tärkeää, he ehdottavat tuonnin täyttä vapauttamista. He uskovat sokeasti markkinoiden korjaavan itse itsensä. He väittävät nettotuonnin kasvun johtavan rupian devalvointiin eli sen arvon alentamiseen, tuontihintojen kasvuun ja lopulta tuonnin kysynnän laskuun. He eivät kuitenkaan huomioi esimerkiksi sitä, että ei-niin-hintaherkkien luksustuotteiden kysyntä ei juuri vaihtele. Siten heidän ennustama tapahtumaketju koskee tärkeiden tuotteiden tuontia, ja niiden kotimaiset hinnat nousevat¹⁷. Tämä taas nostaa inflaatiota ja laskee reaalipalkkoja. Rikkaiden kulutus tapahtuu siis köyhien kustannuksella¹⁸.

Kasvavan budjettialijäämän luoma kysyntä – kulutus oli suurempaa kuin tulot eli kulutettiin velaksi – vaikutti 1980-luvun taloudelliseen kasvuun. Alijäämä supistui vuoden 1991 jälkeen ja yksityisten investointien nousu on vähäistä. Tämä johti teollisuuden taantumaa vuosina 1991–94 ja sitten koko talouden hidastumiseen pari vuotta sitten. Vaikutukset olisivat voineet olla vakavampia, jollei kauppataseen vajetta olisi pienennetty ja ammattiliitot olisi toimineet niin henkilöstön vähentämisen kuin tehtaiden ja konttoreiden sulkemisen estämiseksi.

Mikäli uusi talouspolitiikka onnistuu houkuttelemaan lisää ulkomaista pääomaa ja teknologiaa Intiaan, se merkitsee tuotannon pääomavaltaistumista ja työttömyyden kasvua. Amerikkalaisen Fortune-lehden Top500-listan 20 ensimmäistä yritystä tuottivat vuonna 1990 kuusi kertaa Intian bruttokansantuotetta suuremman tuloksen, mutta niiden työvoima oli vain seitsemän prosenttia Intian työvoimasta¹⁹. Korkean teknologian käyttö paikallisille markkinoille suunnatussa tuotannossa syrjäyttää paikallista tuotantoa ja aiheuttaa suurta työpaikkojen menetystä – tähän ei vain juurikaan kiinnitetä huomiota. Intialaisten suuryritysten kokonaismäärältään pienemmistä irtisanomisista sen sijaan tiedotetaan laajalti ja ammattiliitot ovat vastustaneet niitä²⁰. Ylikansalliset yhtiöt saattavat käyttää alihankkijoinaan pieniä tai keskisuuria yrityksiä, mutta kyseessä on lähinnä vähän työllistävät korkean teknologian alat. Jotkut ovat esittäneet, työpaikkojen takia, ulkomaisten investointien

kohdentamista suhteellisen matalan teknologian aloille. He kuitenkin unohtavat ylikansallisten yhtiöiden korvaavan tällaisen tuotannon pääomaintensiivisellä teknologialla. Kyse ei ole matalan tai korkean teknologian suojelemisesta, vaan molemmat tarvitsevat suojelua eri syistä²¹.

Pääomavaltaista teknologiaa käyttävien ylikansallisten yhtiöiden toiminta Intiassa on tähän mennessä vähentänyt työpaikkoja, intialaisten tuottajien markkinat ovat tuonnin takia pienentyneet ja julkisen sektorin kysyntä on alentunut. Nämä tekijät pitävät taloudellisen kasvun pohjan kapeana. Mitä tapahtuu niille kahdeksalle miljoonalle ihmiselle, jotka tulevat työmarkkinoille joka vuosi? Kuka antaa töitä niille irtisanotuille, jotka joutuivat pääomaviennin sallivan politiikan uhreiksi? Intian teollisuus, joka menettää markkinoitaan, ei kykene kilpailemaan maailmanlaajuisesti ja kohtaa epävarman investointi-ilmapiiriin on yhä enemmän suuntautunut kaupankäyntiin ja keinotteluun pörssimarkkinoilla. Suuntauksen jatkuessa teollisuus vähenee ja työttömyys kasvaa.

Teollisuuden epävarma ilmapiiri

Investoinnit talouteen tulevat tuskin lisääntymään, sillä nykyisin matala inflaatio todennäköisesti nousee ja talouskasvu on olematonta. Monien alojen ylikapasiteetin takia ulkomaiset investoinnit voivat laskea tulevina vuosina. Tämä on investoimisen ja Intian talouden kasvun ongelma.

Valtion ja ylikansallisten yhtiöiden lisäksi myös maan yksityinen sektori investoi Intiassa ja se on kerännyt suuria määriä pääomaa vuodesta 1991 lähtien. Mitä tämä merkitsee investoinneille? Onko tämä suuntaus jatkumassa? Markkinat ovat tosiaan käyttäytyneet hyvin epävakaa vuodesta 1991 alkaen, joten markkinoilla kerätyt pääomat eivät ole auttaneet nostamaan todellisten investointien määrää taloudessa. On oletettu, että vuoteen 1995 saakka rahaa käytettiin markkinoilla ja kiinteistöllä keinotteluun. Tehtaiden johto on ostanut omia osakkeitaan estääkseen vihamielisiä valtauksia.

Uusi talouspolitiikka on lisännyt epävarmuutta intialaisyhteisöissä neljällä tavalla: valtausten uhkana ja yritysten hallinnan menetyksenä; teknologiariskinä, sillä intialaisyhteisöillä ei ole kykyä tai yhteistyömahdollisuutta kehittää uusinta teknologiaa; uusien kilpailijoiden tulon uhkana; ja kyvyttömyytenä vaikuttaa politiikkaan ylikansallisten yhtiöiden tavoin. Tästä johtuen intialaisen pääoman tähtäin on lyhyt ja se on välittömien voittojen toivossa siirtymässä osto- ja myyntitoimintaan ja keinotteluun. Intialaiset yritykset tuntevat kuvion, ovathan keinottelu ja tavarakauppa olleet kaikkein kannattavimpia sijoituksia, koska ne ovat yhteydessä harmaaseen talouteen. Tilanne ei pääomamyönnytyksistä huolimatta todennäköisesti muutu, epävarmuus jatkuu. Intian yksityissektori tuskin lisää sijoituksiaan, joten kaivattu talouskasvu riippuu siten suorista ulkomaisista sijoituksista. Kuten jo aiemmin todettiin: Intian talouden ristiriita on siinä, että ulkomaiset pääomat aiheuttavat epävarmuutta intialaiselle pääomalle, mutta ilman niitä talous ajautuu muiden syiden vuoksi taantumaan.

Myönnytyksiä sijoituksille

Markkinavetoisessa uudistuspolitiikassa ei voida käyttää suoria poliittisia keinoja kysynnän lisäämiseksi ja taantumien lopettamiseksi. Investoinneille voidaan vain antaa etuuskasua siinä toivossa, että kasvanut kannattavuus lisää investointihalukkuutta. Tätä on yritetty Intiassa vuodesta 1991 lähtien ja tulokset ovat olleet huonot. Epäonnistumisen syy on siinä, että muutosprosessi lisää talouden epävakautta ja siten liikemiehet eivät luota kasvavan kannattavuuden mahdollisuuteen.

Voimme ottaa esimerkiksi viennin edistämisen. Tammikuusta 1991 alkaen rupian arvoa on merkittävästi alennettu eli devalvoitu suhteessa Yhdysvaltain dollariin ja siten viennin kannattavuutta on nostettu. Inflaatio ja vientitukiaisten poistaminen ovat vain osittain vähentäneet devalvaation tuomaa hyötyä, mutta vienti ei silti ole kasvanut pysyvästi. Asian jättäminen markkinoiden armoille ei myöskään ole auttanut, viejät ovat jatkuvasti vaatineet valtion apua.

Väite investointien paremmuudesta lainoihin nähden on heikko, etenkin kun korot ovat matalalla ja ylikansalliset yhtiöt keräävät suuria voittoja Intiassa. Pitäähän ulkomaiset investoinnitkin maksaa takaisin, vaikkakin viiveellä, eikä laskelma myöskään huomioi ylikansallisten yhtiöiden käyttämien siirtohintojen aiheuttamia kuluja. Suurimmat kustannukset ovat kuitenkin epäsuoria, kuten budjettimyönnytykset, kasvava epävarmuus ja investointitaantuma, politiikan hallinnan menetys ja kyvyttömyys toteuttaa kansallisia päämääriä.

Avautuminen globaalille järjestelmälle luo siis kaiken kaikkiaan epävarmuutta, josta yksittäisen liikemiehen on vaikea selvitä ilman valtion apua. Intian valtio ja myös liikemiehet ovat viimein ymmärtäneet tämän, tosin hitaasti ja kenties liian myöhään. Ylikansalliset yhtiöt puolestaan ovat edistyneine teknologioineen, brandeineen, markkinointikykyineen ja rahoitusmahdollisuuksineen ihanteellisessa asemassa hyötyäkseen investoinneille annetuista eduista. Saamistaan myönnytyksistä huolimatta intialainen pääoma on menettänyt markkinoita ja osuuksiansa voitoista.

Tutkimuksen ja tuotekehittelyn sijoitukset

Teknologian omaksuminen ja kehittäminen on keskeistä Intian talouden kestävän ja pitkäjänteisen kasvun kannalta. Ylikansalliset yhtiöt tuskin kehittävät teknologiaa Intiassa, ne vain tuovat mukanaan sen mitä tarvitsevat. Jatkuvan epävarmuuden kanssa kamppaileva intialainen pääoma tuskin yrittää saavuttaa ylikansallisia yhtiöitä omaa teknologiaa kehittämällä. Tutkimus ja tuotekehitys ovat tunnetusti kaikkein riskialteimpia investointeja, etenkin kun kilpailijoilla on jo hallussaan edistyneempää teknologiaa. Voimavarojen vähenemisestä kärsivä ja kannattamattomaksi syytely julkinen sektori tuskin riskeeraa lisäinvestointeja tutkimukseen ja tuotekehitykseen.

Kaikki menestyneet teollisuudenalat ovat kuitenkin, Intiasta poiketen, olleet teknologisesti dynaamisia. Japanilaiset kehittivät kuuluisan 1:4 –kaavan, jonka mukaan teknologian tuomiseen käytettyä jeniä kohden käytetään neljä jeniä tämän teknologian omaksumiseen. Intian yksityinen teollisuus ei ole käyttänyt rupiaakaan teknologian omaksumiseen tarvittavista varoista, mutta jatkaa edelleen teknologian tuontia. Kansalliset laboratoriotkaan eivät ole kyenneet hoitamaan tehtävänsä.

Johtopäätöksiä

Uusi talouspolitiikka iskee juuri Intian talouden omien, itsenäisyyden jälkeen kehitettyjen vahvuuksien perustaan. Taloudellisen kehityksen koko kaarta ei voi piilottaa väliaikaisten hyvän kasvun kausien taakse. Uutta talouspolitiikkaa tuleekin tarkastella kokonaisuutena, eikä pieninä palasina. Uuden talouspolitiikan kielteiset vaikutukset talouteen ja etenkin köyhiin intialaisiin liittyvät nimenomaan tähän kokonaisuuteen²².

Uuden talouspolitiikan mukainen globalisaatio merkitsee vaikeuksia Intian teollisuudelle.

Julkinen sektori ajetaan alas ja lahjoitetaan yksityiselle sektorille. Virallinen yksityinen sektori puolestaan ei kykene kilpailemaan ylikansallisten yhtiöiden kanssa. Epäterveen kehityksen ja taantuman voidaan siten odottaa syvenevän. Perinteinen pieni ja keskisuuri sektori kriisiytyy pienenevien markkinoiden myötä, muutamista menestystarinoista huolimatta maan teollisuus saattaa vähentyä. Intialainen pääoma on kasvavan epävarmuuden kourissa ja saattaa siirtyä tavarakauppaan ja keinotteluun tai ylikansallisten yhtiöiden kumppaneiksi.

Teknologinen takapajuisuus kasvaa ja uhkaa maan itsenäisyyttä. Ylikansallisten yhtiöiden läsnäolosta seuraa vakavia yhteiskunnallisia kustannuksia – vaikutuksia ympäristöön, eriarvoistumiseen, ruokaturvaan, alueelliseen eriytymiseen ja sosiaalisiin kiistoihin. Taloudesta on avauduttuaan tullut entistä epävakampi, ja se vaikuttaa jo valmiiksi syrjäytyneiden ryhmään yhteiskunnassa.²³ Ylikansallisten yhtiöiden ei voi olettaa toimivan Intian etujen mukaan, ovathan ne yleensä kotoisin teollisuusmaista ja tavoittelevat maailmanlaajuista voittojen maksimointia. Talouden kilpailu tuskin lisääntyy yleisesti, sillä ylikansalliset yhtiöt luultavasti kattavat ylemmän tuloryhmän kysynnän – kolme prosenttia kotitalouksista – ja kilpailevat keskenään kuten kansainvälisilläkin markkinoilla. Ylikansalliset yhtiöt eivät ole kiinnostuneita kehittämään teknologiaa Intiassa, vaan myyvät sinne keskinkertaista ja matalaa teknologiaa. WTO tukee tätä toimintaa tiukentamalla teknologian hallintaa. Ylikansalliset yhtiöt edistävät Intiassa vain yhtiöiden omassa hallinnassa olevaan maatalouteen ja saastuttavaan teknologiaan perustuvaa vientiä. Loppujen lopuksi kaupan ehdot muuttuvat vahingollisiksi kaikille kehitysmaille.

Valtioiden kilpailukyky tai suhteellinen etu ovat paljon monimutkaisempia asioita kuin muutaman, vaikka ylikansallisenkin yhtiön saapuminen maahan. Koska ylikansalliset yhtiöt ovat kiinnostuneita lähinnä merkkituotteista, hinnat eivät laske eivätkä tavallisten ihmisten valinnanmahdollisuudet lisäänty. Ottaen huomioon ylikansallisten yhtiöiden tuotteiden markkinoiden pienen koon Intiassa ja niiden mahdollisen pienentymisen – irtisanomisten ja todennäköisen taantuman myötä – ylikansalliset eivät voi yksin saattaa Intiaa uudelle kasvu-uralle. Ylikansallisten yhtiöiden investoinnit ovat kokonaisuuteen verrattuna pieniä, mutta niillä on kuitenkin valtavat mahdollisuudet epävakauttaa Intian taloutta. Ylikansallisia ei tulisikaan kritiikittömästi tukea kaikilla mahdollisilla aloilla, kuten globalisaation puolustajat haluaisivat. Keskeistä on kysyä, minkä takia globalisaatiota? Globalisaation tulee pohjautua Intian enemmistön eduille.

1 Artikkelin on julkaistu myös nimellä "Transnational Companies and Indian Industry" teoksessa N. Joshi (toim.), 2002, *India and Hungary: Perspectives in the Changing World Order*, Samskriti, New Delhi, ss. 205 – 239. Artikkelin ovat lyhentäen suomentaneet Outi Hakkarainen ja Tove Selin. Alkuperäinen englanninkielinen teksti on saatavilla osoitteessa: www.demokratiafoorumi.fi.

2 Intian talouden avautumisen aikaisemmat vaiheet olivat ennen itsenäistymistä (1947) ja 1980-luvulla, etenkin Rajiv Gandhin hallituskaudella. Nämä avautumisen kaudet poikkeavat kuitenkin huomattavasti tästä vuonna 1991 alkaneesta, johon liittyy niin kansallisen kuin kansainvälisen taloudellisen paradigman muutos.

3 Ks. A. Kumar, Structural Adjustment Policies: Loss of Sovereignty and Alternatives, *Lokayan Bulletin*, marras-joulukuu 1991, s. 6.

4 Kumar, New Economic Policies: Prospects For the Industrial Sector. *Economic Growth and Social Change*, syyskuu 1993.

5 K. C. Sharma, Investment and Financial Behaviour of Public Limited Companies, *Reserve Bank of India Occasional Papers*, kesäkuu 1991.

6 D. Ajit, *Industrial Growth and Employment: An Analysis of Labour Absorption in Manufacturing Sector in India*, RBI Staff Studies, joulukuu 1992.

7 Kumar, 1991 (ks. viite 12)

8 Ks. A. Kumar, Uruguay Round and the Third World: Grim Prospects, *Mainstream*, 25. joulukuuta, 1993.

9 The Economist, helmikuu 1992.

10 A. Kumar, 1994, *Proposals for a Citizens Union Budget for the Nation for 1994-95: An Alternative to the Fund-Bank Dictated Budget Union Budget for 1994-95*, mimeo, Preparatory Committee for Alternative Economic Policies, New Delhi.

11 A. Kumar, 1994 (ks. viite 19).

12 P. Tandon, Efficiency of Privatized Firms: Evidence and Implications, *Economic & Political Weekly*, 13. joulukuuta 1997, s. 3210.

13 D. C. Korten, 1995, *When Corporations Rule the World*, West Hartford, Kumarian Press, s. 199.

14 Ks. A. Kumar, New Economic Policies, Instability and Policy Ineffectiveness, *Economic & Political Weekly*, 23. marraskuuta 1996 ja A. Kumar, S E Asia: Trapped in the Financial Crisis, *The Economic Times*, 17. joulukuuta 1997.

15 Ks. Kumar, 1996 (ks. viite 23).

16 Ks. Kumar, 1994 (ks. viite 19).

17 Tämä väite poikkeaa Kortenista (1995, 168) (ks. viite 22). Hän olettaa etteivät köyhät kuluta tuontitavaroita, mutta Intiassa tyypillisesti muun muassa ruokaöljy, palkohedelmät, lannoitteet, öljytuotteet ovat tuontitavaraa, joita suuri joukko köyhiä kuluttaa.

18 Markkinoiden mahdollinen joustavuus ja itsekorjaavuus eivät ole mikään lohdutus, sillä historia ja aika eivät olet joustavia ja itsekorjautuvia. Ne ovat yksisuuntaisia. Inhimillinen kurjuus vie veronsa. Aliravitsemuksesta kärsivät tai koulua käymättömät lapset tai lääkehoitoa saamattomat tytöt maksavat hinnan, vaikka markkinat elpyisivätkin.

19 Korten (1995, 218) (ks. viite 22) kertoo, että tämän Fortune 500-listan teollisuusyritykset vähensivät 4,4 miljoonaa työpaikkaa vuodesta 1980 vuoteen 1993. Tänä aikana niiden myynti kasvoi 1,4 ja varat 2,3 -kertaisesti.

Toimitusjohtajien keskipalkka nousi 6,1 -kertaisesti.

20 Vallattujen tai ylikansallisten yhtiöiden kanssa yhteistyösopimuksen tehneiden yritysten – kuten TOMCO-pesuaineyhtiön (Tata Oil Mill Company) ja PAL-autonvälitysyhtiön (Premier Automobil Limited) – aikomus sanoa irti suuren osan työvoimastaan johti lakkoihin.

21 Ks. Kumar, 1994 (ks. viite 19).

22 Ks. Kumar, 1991 (ks. viite 12).

23 Ks. Kumar, 1996 (ks. viite 23).